

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

CELE OGÓLNE

- Zapoznanie uczniów z postacią Jacka Malczewskiego i jego twórczością.
- Przedstawienie wybranych aspektów polskiej kultury i sztuki przełomu XIX i XX wieku.
- Zwrócenie uwagi na wybrane polskie zabytki i muzea.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

- Przedstawienie podstawowych faktów związanych z polską sztuką przełomu XIX i XX wieku - omówienie polskiego symbolizmu i ogólna charakterystyka Młodej Polski.
- Omówienie wybranych zagadnień związanych z polską kulturą i historią przełomu XIX i XX wieku.
- Zapoznanie uczniów z następującymi pojęciami: symbolizm, symbol, interpretacja, Młoda Polska.

Cele kształcące

- Rozwijanie umiejętności pracy z mapą.
- Doskonalenie umiejętności społecznych, w tym umiejętności współpracy w grupie oraz dyskusji.
- Doskonalenie umiejętności pracy z tekstem i czytania ze zrozumieniem.

Cele wychowawcze

- Rozwijanie wrażliwości estetycznej.
- Rozwijanie zainteresowania historią i umacnianie poczucia związku przeszłości z teraźniejszością.

METODY PRACY

rozmowa sterowana ♦ praca w parach ♦ burza mózgów ♦ praca z tekstem ♦ praca z mapą ♦ praca z obrazem

NARZĘDZIA

komputer i rzutnik ♦ wydrukowane i pocięte zadania do lekcji w odpowiedniej liczbie ♦ tablica lub flipchart ♦ wydrukowane reprodukcje ♦ mapa Polski

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Zapytaj uczniów, czy wiedzą co oznacza słowo "symbol". Dla rozgrzewki możesz narysować na tablicy kilka wybranych symboli: np. serce, symbole matematyczne, prosty znak drogowy etc. i zapytać uczniów o ich znaczenie. Przeprowadź burzę mózgów, której celem będzie ustalenie definicji słowa "symbol". Zapiszcie ją na tablicy.
- ♦ Powiedz uczniom, że symbole wykorzystywane są również w sztuce, a dziś poznają kierunek, w którym były one bardzo istotne - symbolizm.

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Poproś uczniów, aby dobrali się w pary. Następnie rozdaj im **Zadanie 1**. Poproś, by zapoznali się z jego treścią, a następnie obejrzyjcie **FILM - materiał do lekcji**. Poproś uczniów o rozwiązanie zadania. Na koniec sprawdźcie wspólnie odpowiedzi.
- ♦ Pokaż uczniom obraz "Polonia" Jacka Malczewskiego **Tablica 1**. Opowiedz, że można zobaczyć go w Muzeum Narodowym w Kielcach. Wspomnij, jakie jeszcze zbiory prezentowane są w tym muzeum. Pokaż uczniom mapę Polski i poproś o odnalezienie Kielc. Udzielaj wskazówek, np. leżą w połowie drogi między Krakowem, a Warszawą, w Górach Świętokrzyskich.
- ♦ Pokaż uczniom jeden z obrazów symbolistycznych (np. Jacek Malczewski, "Pastuszek z chimera", 1904 - **Tablica 2**). Opowiedz uczniom, że symbolizm narodził się we Francji ok. 1880 r. i rozprzestrzenił się w całej Europie oraz w Stanach Zjednoczonych. Zapytaj uczniów, czy domyślają się, jakie mogły być jego najważniejsze założenia. Poprowadź rozmowę tak, żeby udało im się wymienić kilka (wykorzystywanie symboli; stosunek do rzeczywistości; wykorzystanie elementów fantastycznych). Następnie podziel uczniów na 4osobowe grupy i poproś o wykonanie **Zadania 2**. Przedyskutujcie odpowiedzi.
- ♦ Opowiedz uczniom, że symbolizm w Polsce wyróżniał się na tle europejskiego. Opowiedz krótko o jego cechach charakterystycznych (sytuacja polityczna Polski, wątki niepodległościowe, fascynacja kulturą ludową, wpływ romantyzmu, Młoda Polska, młodopolski Kraków). Uczniom pracującym w parach rozdaj **Zadanie 3**. Po rozwiązaniu zadania porównajcie odpowiedzi.

4 min

Rekapitulacja pierwotna

- ♦ Poproś uczniów, żeby dalej pracowali w tych samych parach i rozwiązyali **Zadanie 4**. Zapytaj uczniów, jak wytłumaczyliby znaczenie hasła.

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

1 min

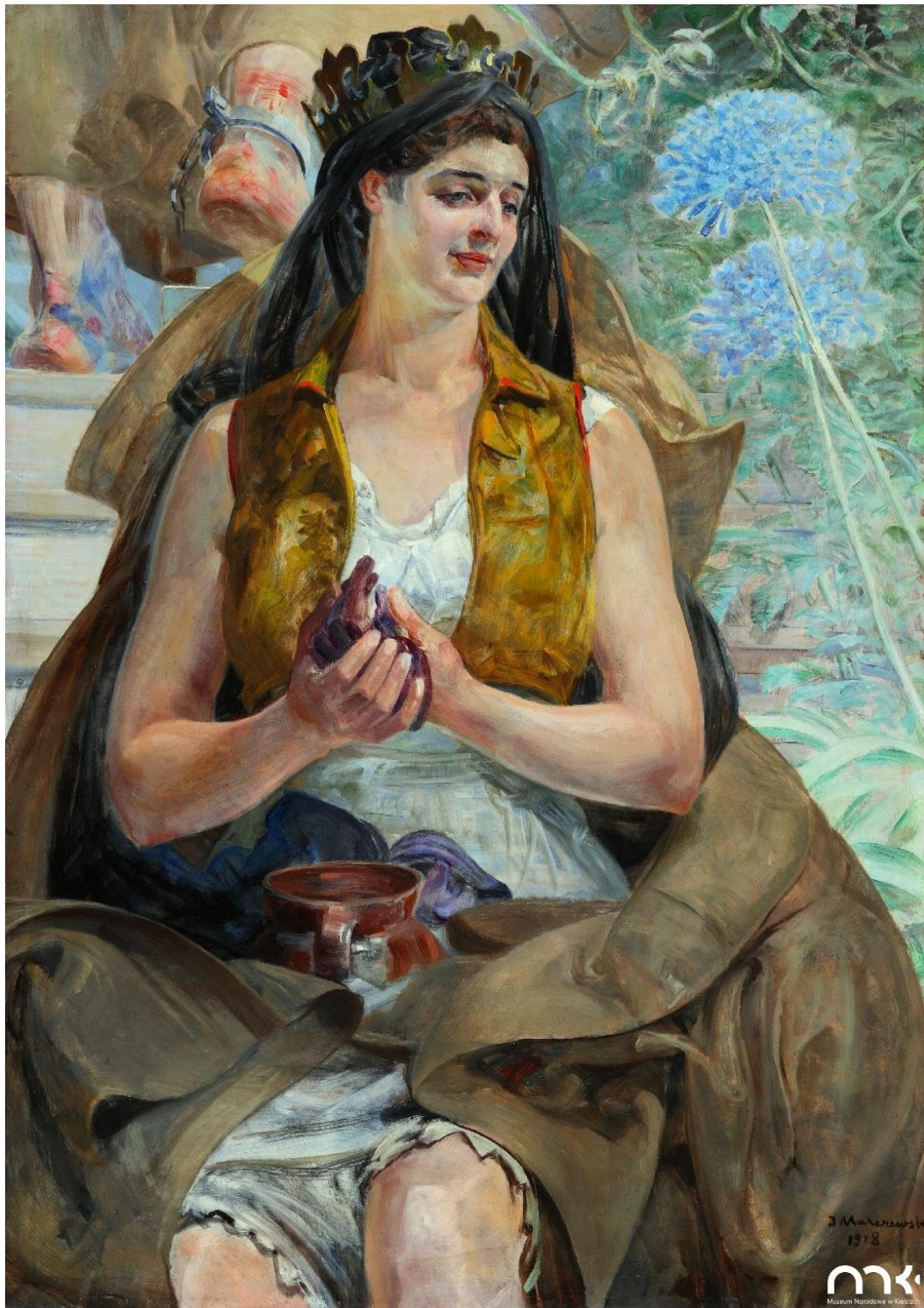
Zadanie domowe

♦ Rozdaj uczniom pracę domową **Zadanie 5** i wytłumacz, na czym będzie ona polegała. Uczniowie powinni najpierw dokładnie przeczytać polecenie, a następnie przyrzeć się uważnie reprodukcji. Potem powinni zdecydować, które z wymienionych określeń najlepiej pasują do oglądanego obrazu i uzasadnić swój wybór. Celem tego zadania jest przede wszystkim uwrażliwienie uczniów na sztukę, zwrócenie uwagi na wykorzystywane przez artystów środki malarskie i to, jakie znaczenie ze sobą niosą. Kluczowa jest więc spójność i zachowanie wewnętrznej logiki odpowiedzi, nie ma jednego właściwego rozwiązania tego zadania. Warto krótko omówić pracę domową na następnej lekcji.

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Tablica 1

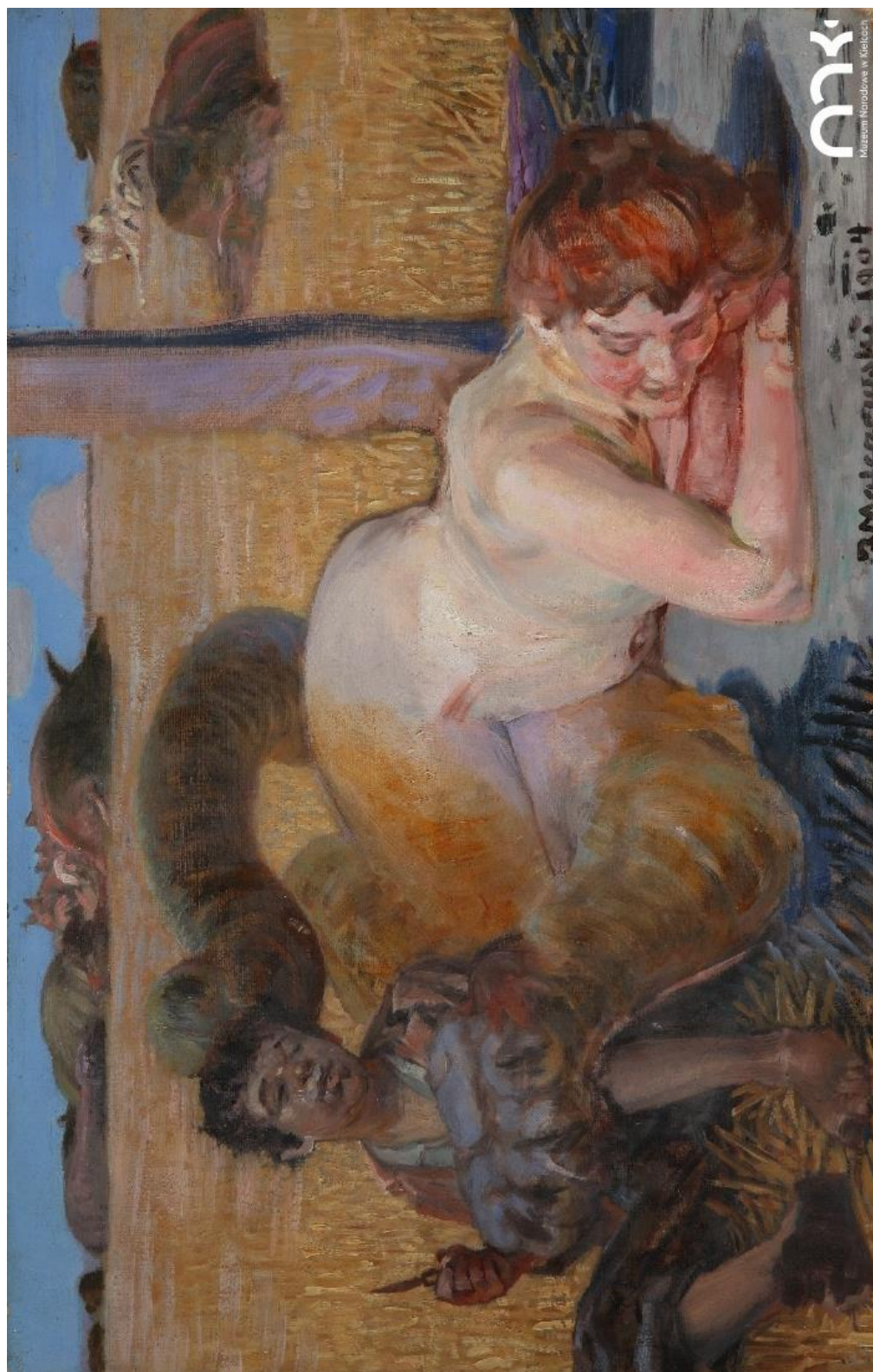

Fot. Muzeum Narodowe w Kielcach, Jacek Malczewski, Polonia I, 1918

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Tablica 2

Fot. Muzeum Narodowe w Kielcach, Jacek Malczewski, Pastuszek z chimera, 1904

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Zadanie 1

Uzupełnijcie tekst podanymi słowami:

◆ PRZYGODA ◆ SYMBOLISTÓW ◆ RADOMIU ◆ PATROTYCZNE ◆ BIBLIJNE ◆ LUDOWĄ ◆

Jacek Malczewski urodził się w 1854 roku w Pochodził ze szlacheckiej rodziny, w której ważne były tradycje Jako nastolatek spędził kilka lat w wiejskim majątku swego wuja. Wielkie wrażenie wywarła tam na nim polska Poznał też dobrze kulturę W swojej twórczości łączył wątki ludowe, mitologiczne, patriotyczne i Malarz jest uważany za jednego z najważniejszych polskich

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

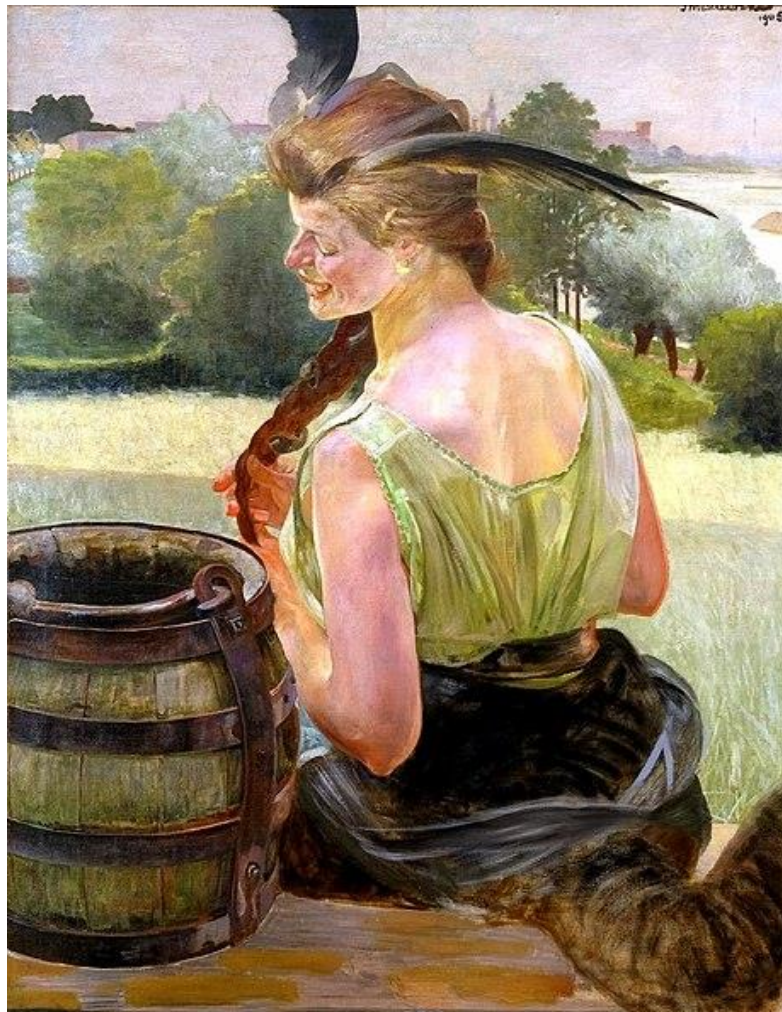
Zadanie 2

Przyjrzyjcie się dokładnie poniższym obrazom symbolistycznym. Na ich podstawie zastanówcie się, jakie były założenia tego kierunku? Wybierzcie prawidłowe zdania z wypisanych poniżej.

Józef Mehoffer, Dziwny ogród, 1903, Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Jacek Malczewski, Zatruta Studnia z chimera, Muzeum im. J. Malczewskiego w Radomiu,
domena publiczna

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Władysław Ślewiński,
Pejzaż morski z Bretanii,
1911, Muzeum Narodowe
w Kielcach, domena
publiczna

PRAWDA	FAŁSZ	STWIERDZENIE
		1. Symboliści uważali, że otaczająca nas rzeczywistość to tylko zasłona, za którą skrywa się idealny świat.
		2. Dzieła sztuki powinny być realistyczne, czyli wyglądać dokładnie tak, jak wygląda rzeczywistość.
		3. Idealnego świata nie da się opisać żadnym z ludzkich języków, tylko symbolami. Dlatego symbole powinny być obecne w dziełach sztuki.
		4. Nauki ścisłe i dokładna obserwacja przyrody wystarczą, żeby dobrze zrozumieć świat.
		5. Duchowość jest najważniejsza - dlatego nauki ścisłe nie pozwalają na pełne zrozumienie świata.

Zadanie 3

Przyjrzyjcie się uważnie obrazowi Jacka Malczewskiego „Polonia”. Jakie symbole można na nim zobaczyć? Spróbujcie dopasować opisy do poszczególnych fragmentów obrazu.

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

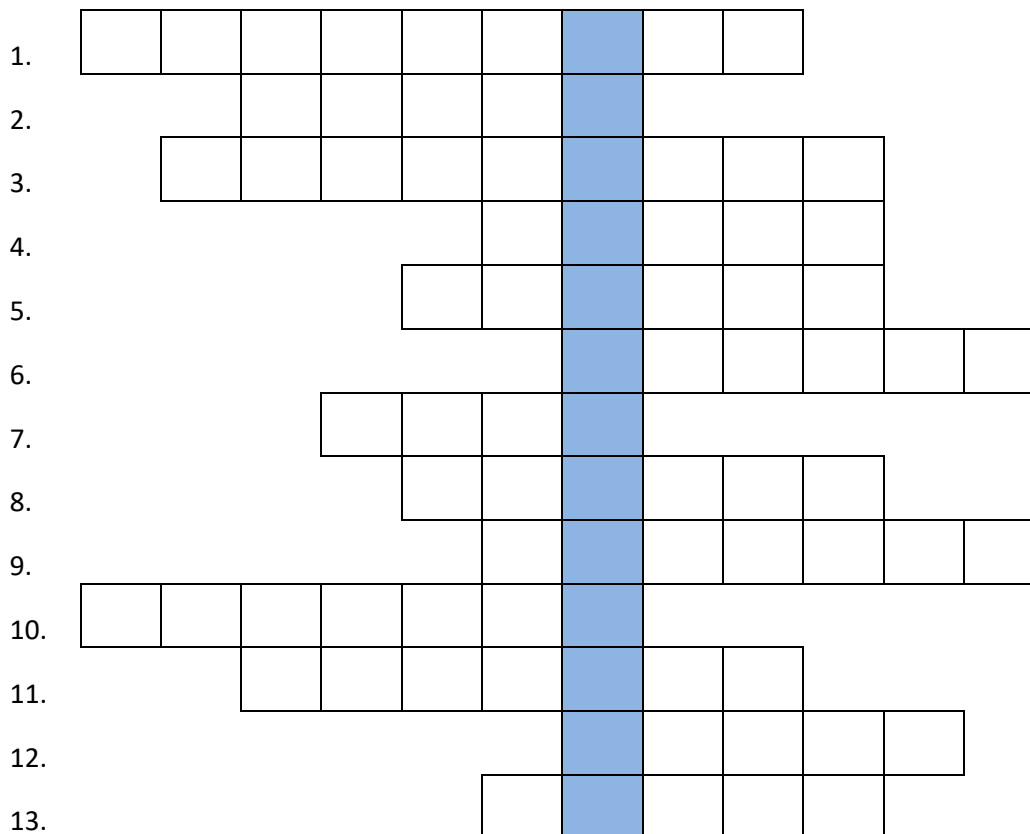
Numer na obrazie	SYMBOL
	A) STOPNIE DWORKU – dworek to tradycyjna siedziba polskich rodów szlacheckich.
	B) CZARNY, WDOWI WELON – po upadku powstania styczniowego żałobne ubrania stały się ważnym symbolem narodowym.
	C) KORONA – prosta, zdobiona liliami, przypomina korony królów z dynastii Piastów, pierwszych władców Polski.
	D) SZYNEL – obszerny, wojskowy płaszcz. Takie płaszcze nosili powstańcy styczniowi zesłani na Syberię.
	E) MŁODA KOBIETA W KORONIE – symbolizuje Polskę, która odzyskała niepodległość.
	F) GLINIANY DZBAN – niektórzy historycy sztuki uważają, że jest to urna z prochami poległych. Symbolizuje ona cenę, którą trzeba było zapłacić za niepodległość.
	G) PORANIONE NOGI W KAJDANACH – według niektórych historyków sztuki artysta przedstawił w ten sposób wyzwolenie kraju po latach zaborów.

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Zadanie 4

Rozwiąż krzyżówkę:

1. Kierunek w sztuce, którego przedstawicielem był Jacek Malczewski
2. Wdowi, na głowie kobiety z obrazu „Polonia”.
3. Dziewiętnastowieczna epoka literacka i kierunek w sztuce, którym inspirowali się polscy symboliści. Jej przedstawiciele to między innymi Adam Mickiewicz i Juliusz Słowacki.
4. Symbol miłości.
5. Na głowie króla lub postaci z obrazu „Polonia”
6. Prąd artystyczny w polskiej literaturze, muzyce i sztukach plastycznych popularny na przełomie XIX i XX wieku. Młoda
7. Szlachecki wiejski dom.
8. Miasto, gdzie w Muzeum Narodowym można obejrzeć obraz „Polonia”.
9. „Zatruta Z chimerą” – jeden z obrazów Jacka Malczewskiego.
10. Mroźna kraina w północnej Azji, gdzie osadzano zesłańców, m. in. polskich działaczy.
11. Tam narodził się symbolizm.
12. Imię Malczewskiego.
13. Tam urodził się Jacek Malczewski.

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Zadanie 5

Jak pamiętasz, dla symbolistów bardzo ważna była duchowość. Jednym ze sposobów badania jej był według nich kontakt z przyrodą, często malowali więc naturę. Mogła być niesamowita i niespotykana, jak ogromne kwiaty czosnku na obrazie „Polonia”. Mogła też nieść ze sobą sporo znaczeń i wprowadzać odpowiedni nastrój, jak na obrazie Władysława Ślewińskiego „Pejzaż morski z Bretanii” z Muzeum Narodowego w Kielcach. Przyjrzyj mu się dokładnie, a następnie wybierz te określenia, które najlepiej pasują do nastroju dzieła:

Władysław Ślewiński, Pejzaż morski z Bretanii, 1911, Muzeum Narodowe w Kielcach, domena publiczna

- ◆ PEŁEN NADZIEI I OPTYZMU ◆ TAJEMNICZY ◆ RADOSNY ◆
◆ BEZTROSKI ◆ UDUCHOWIONY ◆ NIEPOKOJĄCY ◆

Dlaczego zdecydowałeś się wybrać właśnie te określenia? W jaki sposób malarz osiągnął właśnie taki efekt? Krótko uzasadnij swoje odpowiedzi:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

SŁOWNICZEK

SYMBOLIZM - kierunek w sztuce zakładający, że rzeczywistość jest tylko zasłoną, za którą skrywa się prawdziwy, idealny świat. Tego idealnego świata nie da się opisać językiem, lecz symbolem.

SYMBOL - przedmiot, znak, motyw, który posiada jedno znaczenie dosłowne i więcej znaczeń ukrytych, przenośnych - na przykład serce to dosłownie narząd układu krwionośnego, a w przenośni - symbol miłości.

INTERPRETACJA - sposób objaśnienia, wytłumaczenia czegoś (na przykład wiersza lub obrazu).

ZABORY - bezprawne zajęcie ziemi innego państwa.

SZYNEL - wełniany płaszcz mundurowy, noszony przez rosyjskich żołnierzy od początku XIX wieku. Takie płaszcze nosili też Polacy zesłani na Syberię za działalność niepodległościową.

SYBERIA - mroźna kraina geograficzna w północnej Azji, leżąca na terytorium Rosji. W XIX i na początku XX wieku osiedlano tam zesłańców, w tym polskich działaczy niepodległościowych.

ZESŁANIE – kara polegająca na przesiedleniu w odległe, często nieprzyjazne miejsce. Władze rosyjskie w ten sposób karały m. in. polskich działaczy niepodległościowych.

ZESŁANIEC –osoba skazana na zesłanie.

MŁODA POLSKA - prąd artystyczny w polskiej literaturze, muzyce i sztukach plastycznych popularny na przełomie XIX i XX wieku.

ROMANTYZM - dziewiętnastowieczna epoka literacka i kierunek w sztuce, którym inspirowali się polscy symboliści.

POLECANE MATERIAŁY

Koniecznienie zajrzyj na stronę Muzeum Narodowego w Kielcach: <https://mnki.pl/pl/home> Znajdziesz tam najważniejsze informacje o placówce. Możesz też obejrzeć wybrane dzieła ze zbiorów muzeum.

Pod tym adresem dowiesz się więcej o obrazie "Polonia" Jacka Malczewskiego:
https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,381,obraz_polonia_malczewskiego.html.

Tu znajdziesz ciekawy artykuł o polskim symbolizmie:
<https://culture.pl/pl/artykul/malarstwo-polskiego-symbolizmu>

A tutaj więcej informacji o Jacku Malczewskim:
<https://culture.pl/pl/tworca/jacek-malczewski>
<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1252213,Jacek-Malczewski-%E2%80%93-zywot-przedstawiony-w-autoportrecie>
<https://www.polskieradio.pl/8/6480/Artykul/2112559,Malczewski-Wojtkiewicz-i-inni-wielcy-mlodopolscy-malarze>

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

**HISTORIA:
ZOBACZ**

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1 ♦ Radomiu, patriotyczne, przyroda, ludową, biblijne, symbolistów.

Zadanie 2 ♦ Prawda: 1,3,5.

Zadanie 3 ♦ a-1; b-3; c-4; d-2; e-6; f-7; g-5

Zadanie 4 ♦ 1. SYMBOLIZM, 2. WELON, 3. ROMANTYZM, 4. SERCE, 5. KORONA, 6. POLSKA, 7. DWÓR, 8. KIELCE, 9. STUDNIA, 10. SYBERIA, 11. FRANCJA, 12. JACEK, 13. RADOM

nierząd

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

**HISTORIA:
POSZUKAJ**

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021

Jacek Malczewski i symbolizm w Polsce

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”
Więcej na: www.historadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl